

3. Пометун О.І. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті // О.І. Пометун // Історія в школах України. – № 6. – 2007. – С. 3-12.
4. Сохань Л.В. Життєтворчість як мистецтво життя / Л.В. Сохань // Психологія педагогіка життєтворчості. – Київ, 1996. – С. 156-167.
5. Шепель В.М. Управленческая антропология. Человеческая компетентность менеджера / В.М. Шепель. – М.: Народное образование, 1999. – 432 с.

### ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ ПОНЯТЬ «ЕФЕКТИВНІСТЬ» ТА «РОЗУМІННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Якименко М. А., д.іст.н., професор

Характерною особливістю вищого навчального закладу аграрного профілю є те, що у процесі викладання більшості дисциплін, включаючи, між іншим, й історію України, велика увага приділяється такому широко вживаному поняттю в економіці, як ефективність. Оскільки «ефективність» та «економічність» майже синоніми, то як одне, так й інше поняття характеризують результативність використання відповідних засобів для досягнення поставленої мети. Поняття «ефективності» та «розуміння ефективної діяльності» може використовуватись у будь-якій сфері суспільної діяльності, включаючи, звичайно, і функціональні обов'язки працівників освітньої галузі. Беручи до уваги змістовну частину навчального курсу «Історія України» у Полтавській державній аграрній академії, у якому близько половини програми присвячено питанням розвитку аграрного сектору економіки України на тому, чи іншому етапі її розвитку, у даному повідомленні основну увагу зосередимо саме на процесі формування у студентів понять «ефективність» та «розуміння ефективної діяльності». У цьому плані слід пам'ятати, що студенти ще у середній школі вже засвоїли базові знання про економіку як суспільну науку, яка досліджує проблему такого використання обмежених ресурсів, коли досягається максимальне задоволення потреб суспільства [2, с. 110]. Перед тим, як перейти безпосередньо до аналізу можливостей програми курсу «Історія України» формувати вищезазначені поняття, зауважимо, що ефективність в економічному розумінні дещо відрізняється від технічного розуміння цього поняття. Якщо в інженерному розумінні це скоріше міра виконаної роботи щодо витраченої енергії, то економічна ефективність характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, які задіяні у процесі виробництва, і отриманою кількістю необхідного продукту. Більша частина продукту, отримувана від певного обсягу витрат, відповідає підвищенню ефективності, менший обсяг продукції від цієї кількості витрат вказує на зниження ефективності. Водночас ефективність в економічному розумінні є категорією оцінною і завжди пов'язана з відношенням цінності результату до цінності витрат [1, с. 44]. З цього випливає, що ефективність будь-якого процесу може змінюватися зі зміною оцінок. Проте принциповим залишається теза про те, що позитивне ставлення до праці, у процесі якої якраз і з'ясовується проблема ефективності, є моральною цінністю для усіх народів на певному етапі їх розвитку. Більше того у дохристиянських віруваннях ефективна

трудова діяльність була характерною навіть для богів. Ще Михайло Грушевський звертав увагу, що Гефестові, який займався ковальською справою, відповідав у слов'ян Сварог, а Велес, як і грецький Аполлон і латинський Меркурій, опікувався свійськими тваринами. Митрополит Ларіон відзначав, що навіть Перун у глибоку давнину був богом хліборобства.

Практично у кожній темі навчального курсу «Історія України» можна знайти сюжети, де б у викладача була можливість звернутись до характеристики змісту понять «ефективність» та «розуміння ефективної діяльності».

Так, вивчаючи доіндустріальне (феодалізм) суспільство звертаємо увагу студентів на рівень ефективності праці селянина-кріпака та вільнонайманого працівника після скасування у 1861 році кріпосного права, а також економічні та політичні обставини, у яких працював безпосередній товаровиробник. Позитивний результат щодо розуміння поняття ефективності дають також приклади функціонування індивідуального (фермерського) господарства в залежності від розміру земельних угідь, робочої сили та такої допоміжної в умовах Наддніпрянської України галузі, як тваринництво. Про рівень ефективності аграрної галузі України важливо говорити і у тих темах, які висвітлюють історію України за радянських часів, адже саме низька ефективність виробництва, заснованого на принципах колективного господарювання та одержавлення економіки загалом, дає можливість зрозуміти причини жакхливих наслідків голодоморів 1921-1922, 1932-1933 та 1946-1947 років [3, с. 194, 239, 357]. Відомо ж, що саме власник землі забезпечував експорт до країн Західної Європи сотень тисяч тонн зерна, хоч матеріальна база селянського господарства на рубежі XIX-XX ст. не йде у жодне порівняння при радянській владі. А з 60-х років XX ст. Радянський Союз розпочав закупівлю зерна в американських фермерів, бо колективні господарства в СРСР були неспроможними задовольнити усе зростаючі потреби населення у продуктах харчування. Хіба не про ефективність свідчить той факт, що американський фермер міг забезпечувати потреби у продовольстві 130 осіб, у той час як радянський колгоспник – усього дещо більше 10 осіб. Причина – в одному випадку зерно вирощує власник, а в іншому – найманий державою працівник, яким був той же колгоспник.

Загалом же є усі підстави для висновку про те, що безпосереднім результатом формування у студентів понять «ефективність» та «розуміння ефективної діяльності» може бути не лише краще розуміння закономірностей економічного розвитку суспільства, але й переконатись у перевагах приватної власності на засоби виробництва у тісному поєднанні з такими правами безпосередніх товаровиробників, які утвердилися у найрозвинутіших країнах світу, зокрема, у Європейському Союзі, асоційованим членом якого стала нещодавно і наша країна

#### Список використаних джерел:

1. Лапінська О. О. Проблема толерантності в умовах ринку / О. О. Лапінська // Все для вчителя. – 2001. – № 4. – С. 44-45.
2. Мельников С. В. Підприємницька діяльність як засіб самовизначення учнів старшого віку / С. В. Мельников // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 107-112.